

Utlåtande 2013:51 RVII (Dnr 325-568/2012)

Jour- och familjehem i kommunal regi

Motion (2012:20) av Inger Stark och Jackie Nylander (båda V)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2012:20) av Inger Stark och Jackie Nylander (båda V) om ”Jour- och familjehem i kommunal regi” anses besvarad med vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Inger Stark och Jackie Nylander (båda V) föreslår i en motion (2012:20) att kommunfullmäktige ska uppdra åt socialnämnden att bygga upp en kommunal pool med jourfamiljer, att socialförvaltningen erbjuder sina jour- och familjehem utbildning och fortbildning och att det ska finnas expertis som jour- och familjehemmen kan vända sig till när de har behov av extra hjälp.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att de familjehem och jourhem som anlitas ska få stöd och utbildning samt att det ska finnas en insyn i verksamheten. Detta hanteras redan inom ramen för de avtal som staden sluter med de privata utfö-

rarna. Stadsledningskontoret anser inte att det finns någon generell kvalitetskillnad mellan de hem som anlitas direkt av staden och de hem som anlitas via privata företag.

Socialnämnden anser att det är av stor vikt att det finns bra familjehem där barn och ungdomar som inte kan bo kvar i den egna familjen kan placeras.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att det inte upplevs att det finns någon generell kvalitetskillnad på de hem som anlitas direkt av staden och de hem som anlitas via privata företag. Nämnden anser att det är positivt att det finns flera rekryteringsvägar för jour- och familjehem.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd konstaterar att enligt Stockholms stads riktlinjer och aktuell lagstiftning gällande familjevård för barn och ungdomar, ska den socialnämnd som har ett barn placerat i jour-/familjehem noga följa vården av barnet. Detta sker genom regelbundna besök i familjehemmen, enskilda samtal med barnet/ ungdomen samt genom samtal med familjehemsföräldrarna och med vårdnadshavarna.

Södermalms stadsdelsnämnd konstaterar att det föreslagna uppdraget till socialnämnden i hög utsträckning redan existerar.

Mina synpunkter

Ett av de viktigaste uppdragen i Stockholms stad är att ge stöd och insatser till barn och unga som får illa eller riskerar att fara illa i den egna familjen. Enligt socialtjänstlagen har socialnämnden ansvar för barns uppväxtvillkor samt att ge skydd och stöd till socialt utsatta barn. För barn som av olika skäl inte längre kan bo kvar hemma är det oerhört viktigt att skyndsamt få komma till ett jour- eller familjehem där de kan känna trygghet. Att säkerställa att dessa hem håller hög kvalitet är ett viktigt arbete som ständigt pågår och utvecklas. För närvarande arbetas nya riktlinjer för familjevård fram för att ytterligare stärka kvaliteten på jour- och familjehem.

Enligt Stockholms stads riktlinjer och aktuell lagstiftning gällande familjevård för barn och ungdomar, ska ansvarig nämnd som har ett barn placerat i jour- eller familjehem noga följa vården av barnet. Detta sker genom regelbundna besök i familjehemmen, enskilda samtal med barnet/ungdomen samt genom samtal med familjehemsföräldrarna och med vårdnadshavarna. De jour- eller familjehem som anlitas får stöd och utbildning i sitt åtagande, både inför och under pågående placering. Utbildningen är obligatorisk för de familjer som anlitas.

Det är viktigt att det finns tillgång till goda jour- och familjehem. I Stockholm finns hem som anlitas direkt av staden men också hem som anlitas via

privata företag. De privata företagen är ett viktigt komplement till stadens egen verksamhet. Både stadsledningskontoret och Skarpnäcks stadsdelsnämnd nämner i sina yttranden att det inte finns någon kvalitetskillnad mellan de hem som anlitas direkt via staden eller via privata företag.

Motionärerna efterlyser en pool av jour- och familjehem, detta existerar redan idag. Enheten *Resursteamerna barn och ungdom* vid socialförvaltningen ansvarar för att rekrytera, utbilda och fortbilda familjehem och jourhem. Dessa ställs sedan till stadsdelsnämndernas förfogande i en gemensam databas.

Bilaga

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2012:20) av Inger Stark och Jackie Nylander (båda V) om jour- och familjehem i kommunal regi

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Det viktiga är att kvaliteten är god i familjehemmen, inte om de anlitas direkt via staden eller via privata företag. 1 januari trädde flera lagändringar i kraft, som ska bidra till att stärka stödet och skyddet för barn och unga. Förändringarna innebär bland annat att varje familjehemsplacerat barn bör besökas minst fyra gånger per år och att en särskild namngiven socialsekreterare ska utses som ansvarar för kontakten med barn och unga som är placerade i familjehem eller HVB. Vi förutsätter att tillämpningen kring detta följs upp på ett konsekvent sätt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2012:20) av Inger Stark och Jackie Nylander (båda V) om ”Jour- och familjehem i kommunal regi” anses besvarad med vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 17 april 2013

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Anna König Jerlmyr

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Motion (2012:20) av Inger Stark och Jackie Nylander (båda V) om ”Jour- och familjehem i kommunal regi” bifalles.
2. Dessutom vill jag framföra följande

Jour- och familjehemmen tar emot våra mest utsatta barn och ungdomar. Det är därför av yttersta vikt att det arbete som hemmen utför fungerar på bästa sätt och att barnen får en trygg vistelse och när så krävs en god uppväxt. Jag ser i remissvaren att socialförvaltningen delar motionärernas uppfattning att staden behöver fler egna jour- och familjehem, främst behövs flera egna jourhem. Resursteamerna inom socialförvaltningen har de senaste åren förmedlat endast 20 % av jourhemsplaceringarna. Nio stadsdelsförvaltningar redovisar att andelen barn som placerats i jourhem förmedlade av privata utförare var hela 80 % under 2011.

I argumentationen för privata utförare används inte valfriheten som argument som inom andra välfärdsverksamheter. Det är istället bristen på jour- och familjehem som ska motivera behovet av privata företag. Uppenbarligen har inte de privata aktörerna rätt bot på bristen och stadens nuvarande bank av hem räcker inte till. Privatiseringen har inte varit lösningen, då det är samma familjer som staden och företagen konkurrerar om enligt socialförvaltningen. En tillräckligt stor kommunal pool behöver därför byggas upp, med tillgång till fortsatt bra och utbyggd utbildning och fortbildning samt lätt tillgänglig expertis vid behov. Socialförvaltningens tanke att kontraktera jourhem så att de får ersättning även när de inte har barn placerade är värd att pröva, även om det ökar kostnaderna. Barns bästa måste stå i främsta rummet. Även idéer från Södermalms stadsdelsförvaltning om hur ett utvidgat familjebegrepp i sökande efter familjehem skulle kunna ge flera hem kan prövas.

Att stadsledningskontoret och en stadsdelsnämnd inte upplever en generell kvalitetsskillnad mellan kommunalt och privat förmedlade hem kan inte användas som en generell utsaga. Trots att privata utförare har stora marknadsandelar inom individ- och familjeomsorg saknas nämligen till stor del forskning om hur omsorgen påverkas. Förstärkt kontroll låter bra, men internationell forskning visar att detta inte alltid träf-

far rätt. Det är faktiskt troligt att privatiseringen är mer problematisk inom exempelvis jour- och familjehem än inom andra områden. Barn i dessa hem har ofta svaga ekonomiska, sociala och materiella resurser och inte alltid vårdnadshavare som kan företräda barnens intressen. Möjligheterna att välja och välja bort hem är begränsade för barn och föräldrar. Ekonomiska incitament hos företag kan påverka omsorgen för våra minst privilegierade grupper på ett negativt sätt. Kommunalt förmedlade hem ger mer demokratisk insyn och större möjlighet att ingripa när hemmen inte fungerar bra. Vinstintresset hör inte hemma i verksamhet för våra mest utsatta barn och unga.

Särskilt uttalande gjordes av Stefan Nilsson och Daniel Helldén (båda MP) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (MP) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Inger Stark och Jackie Nylander (båda V) föreslår i en motion (2012:20) att kommunfullmäktige ska uppdra åt socialnämnden att bygga upp en kommunal pool med jourfamiljer, att socialförvaltningen erbjuder sina jour- och familjehem utbildning och fortbildning och att det ska finnas expertis som jour- och familjehemmen kan vända sig till när de har behov av extra hjälp.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 maj 2012 har i huvudsak följande lydelse.

I socialtjänstlagen har socialnämnderna ålagts ett särskilt ansvar för barns uppväxtvillkor och för skydd och stöd till barn och ungdomar i utsatta livssituationer. Stadsledningskontoret anser att det är mycket angeläget att det finns bra familjehem där barn och ungdomar som inte kan bo kvar i den egna familjen kan placeras. Det är också viktigt att det finns tillgång till jourhem för placeringar vid akuta situationer.

Enligt Stockholms stads riktlinjer och aktuell lagstiftning gällande familjevård för barn och ungdomar, ska den socialnämnd som har ett barn placerat i

jour- eller familjehem noga följa vården av barnet. Detta sker genom regelbundna besök i familjehemmen, enskilda samtal med barnet/ungdomen samt genom samtal med familjehemsföräldrarna och med vårdnadshavarna.

Stadsledningskontoret delar uppfattningen om att de familjehem och jourhem som anlitas ska få tillräckligt med stöd och utbildning, och att det ska finnas en insyn i verksamheten. Stadsledningskontoret menar att detta redan hanteras inom ramen för de avtal som staden sluter med de privata utförarna. Stadsledningskontoret ser inte heller att det finns någon generell kvalitetskillnad mellan de hem som anlitas direkt av staden och de hem som anlitas via privata företag. Eftersom det är en stor utmaning att få tillgång till tillräckligt många familjer som är beredda att öppna sina dörrar för ett barn som är i behov av tillfälligt eller mer långvarigt stöd anser stadsledningskontoret att det är positivt att det finns flera rekryteringsvägar för dessa hem. Stadsledningskontoret vill dock särskilt betona vikten av kontinuerlig uppföljning av jour- eller familjehemmen oavsett driftsform.

Socialnämnden arbetar med utveckling av familjevården utifrån de förslag till för-

bättringar som initierades av BUSS-utredningen (Barnuppdraget i Stockholms socialtjänst). Arbetet utförs i dialog med stadsdelsnämnderna som har ansvaret för placeringar i jour- och familjehem samt ansvarar för att följa upp placeringen av det enskilda barnet. Socialnämnden ansvarar för uppföljning av de verksamheter staden ingått ramavtal med.

Socialnämnden behandlade 22 maj 2012 en rapport om den översyn av jourhemsvården som gjorts inom ramen för det familjevårdsprojekt som pågår (dnr 3.1-0148/2012). Målet var att få en samlad bild av jourhemsvården och fånga upp förslag från stadsdelsnämnderna för en tryggare och säkrare vård för barn placerade i jourhem. Socialnämnden har vidare i uppdrag att ta fram riktlinjer för godkännande av jourhem och handläggning av jourhemsplaceringar samt att intensifiera arbetet med att få fram fler jourhem och familjehem till Stockholms stad.

Stadsledningskontoret föreslår att motion om jour- och familjehem i kommunal regi anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2012 följande.

3. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
4. Socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av tjänstgörande ersättaren Jackie Nylander (V), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 25 maj 2012 har i huvudsak följande lydelse.

I socialtjänstlagen har socialnämnden, i Stockholm stadsdelsnämnderna, ålagts ett särskilt ansvar för barns uppväxtvillkor och för skydd och stöd till barn och ungdomar i utsatta livssituationer. Det är av stor vikt att det finns bra familjehem där barn och ungdomar som inte kan bo kvar i den egna familjen kan placeras. Det måste också finnas tillgång till jourhem för placeringar i akuta situationer.

Socialförvaltningen arbetar med utveckling av familjevården utifrån de förslag till förbättringar som initierades av BUSS-utredningen (Barnuppdraget i Stockholms socialtjänst). Arbetet utförs i dialog med stadsdelsförvaltningarna som har ansvaret för placeringar i jour- och familjehem och ansvaret för att följa upp placeringen av det enskilda barnet. Socialförvaltningen ansvarar för uppföljning av de verksamheter staden ingått ramavtal med.

Socialnämnden behandlade 22 maj 2012 en rapport om den översyn av jourhems-

vården som gjorts inom ramen för det familjevårdsprojekt som pågår (dnr 3.1-0148/2012). Målet var att få en samlad bild av jourhemsvården och fånga upp förslag från stadsdelsförvaltningarna för en tryggare och säkrare vård för barn placerade i jourhem. Förslag till förbättringar som har framkommit är behov av riktlinjer/rutiner för handläggning när barn ska placeras i jourhem, förbättrade rutiner för godkännande av jourhem, utbildning och fortbildning för jourhem och klagomålshantering avseende upphandlade verksamheter. Nämnden gav förvaltningen i uppdrag att ta fram riktlinjer för godkännande av jourhem och handläggning av jourhemsplaceringar samt att intensifiera arbetet med att få fram fler jourhem och familjehem till Stockholms stad.

Staden behöver fler egna jour- och familjehem. Ett sätt att få fler jourhem skulle kunna vara att de kontrakteras så att de får ersättning även när de inte har något barn placerat i hemmet. Detta skulle dock medföra ökade kostnader för staden.

Nedan lämnas en redovisning för hur jour- och familjehemsvården är organiserad i staden.

Organisation av jour- och familjehemsvården

Inom socialförvaltningen finns resursteamet barn och ungdom som förmedlar jour- och familjehem i egen regi. Familjehemskonsulterna inom resursteamet barn och ungdom rekryterar och utbildar nya jour- och familjehem. Hemmen ställs sedan till stadsdelsförvaltningarnas förfogande i en gemensam databas. Familjevården vid stadsdelsförvaltningen ansvarar för utredning och matchning av hemmet till det barn som är tänkt att placeras där.

Staden har utöver förmedling av jourhem i egen regi ramavtal med ett antal företag som förmedlar jourhem till stadsdelsförvaltningarna. Resursteamet barn och ungdom ansvarar för att utreda jourhem, även de hem som förmedlas genom upphandlade verksamheter. Socialnämndens individutskott beslutar om godkännande av jourhem, såväl egna som upphandlade.

Resursteamet ansvarar för grundutbildning och fortbildning av jour- och familjehem.Handledning av jour- och familjehem genom familjehemskonsulterna är sedan år 2007 kostnadsfri för stadsdelsförvaltningarna.Handledningen bedrivs oftast i grupp av en för ändamålet utbildad handledare. Efterfrågan på handledning har hittills gått att tillgodose.

Enskilda eller sammanslutningar får inte bedriva verksamhet som syftar till att förmedla underåriga till familjehem, den uppgiften ska socialtjänsten ansvara för. Däremot kan stadsdelsförvaltningarna vända sig till en enskild utförare (företag, stiftelse etc.) för att rekrytera ett familjehem åt ett visst barn. Ofta har anordnaren knutit till sig ett antal familjehem, för vars utbildning, handledning och stöd anordnaren svarar. Det finns inget som hindrar att stadsdelsförvaltningarna köper sådana tjänster av ett företag, men själva uppdraget att vara familjehem är knutet till en viss person/familj och kan inte överlåtas till en enskild utförare.

De av enskilda utförare konsulentstödda familjehemmen ska utredas och bedömas på samma sätt som alla andra familjehem. Även när det gäller genomförandet och uppföljningen av vården har socialtjänsten samma ansvar för barnen i de konsulentstödda hemmen som för övriga placerade. Den placerande nämnden ska på vanligt sätt

noga följa vården och svara för omprövningar eller överväganden. Dessa uppgifter ingår i myndighetsutövningen och kan inte överlåtas till en enskild utförare.

I en nyligen genomförd enkät som 9 stadsdelsförvaltningar besvarade uppgavs att de 2011 placerat totalt 37 barn och 83 ungdomar i familjehem. 4 (10 procent) av barnen och 18 (21 procent) av ungdomarna hade placerats i familjehem som är knutna till enskilt eller ideellt drivna företag. Andelen barn som placerats i jourhem som förmedlats av enskilda utförare var 80 procent under 2011.

Kostnader för placering i jour- och familjehem

De jour- och familjehem i egen regi som förmedlas via resursteamerna barn och ungdom handleds och arvoderas av förvaltningen på uppdrag av stadsdelsförvaltningarna. Stadsdelsförvaltningarna faktureras en dygnskostnad.

När det gäller ersättning till jour- och familjehem som staden anlitar följs riktlinjer från Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. Ersättningen är uppdelad på en arvodesdel (som utgör en skattepliktig ersättning för att man tar på sig uppdraget - en lön) och en omkostnadsdel som är en schabloniserad ersättning för de extra kostnader som jour- eller familjehemmet har för barnet. I omkostnadsersättningen ska alla kostnader vägas in såsom hyresdel, del i hemförsäkring, bredband, el, telefoni, mat, kläder, hygienartiklar med mera.

De senaste åren har kommunerna fått konkurrens av enskilt drivna företag som rekryterar och förmedlar familjehem till kommunerna. Svårigheten att rekrytera familjehem gör att kommunerna och de enskilt drivna företagen konkurrerar om samma familjer. Det man kan konkurrera med är, förutom att ge hemmen god service i form av utbildning, handledning och stöd, ersättningen. Huruvida familjehemmen som är knutna till enskilt drivna företag får högre ersättning än de som får ersättning av staden är inte känt.

Stockholms stad handlar upp verksamheter som förmedlar jourhem till stadsdelsförvaltningarna. Den senaste upphandlingen har ännu inte resulterat i avtalsskrivning på grund av överprövningar i förvaltnings- och kammarrätt. Staden har för närvarande inte ramavtal med några verksamheter eftersom det tidigare ramavtalet upphörde att gälla 31 december 2011. Det beslut som överprövats gäller det tilldelningsbeslut som socialnämnden beslutade om i december 2011.

De upphandlade företagen ska ses som ett komplement till stadens egen jourhemsverksamhet som bedrivs av socialförvaltningen genom resursteamerna barn och ungdom. Kostnaden för ett dygn i jourhem är mellan 1 155 och 1 425 kronor. I det spannet har priserna legat de senaste 5 - 10 åren.

De anbud som i ovan nämnda tilldelningsbeslut antagits i kategorin "Jourhemsverksamhet utan krav på att en vuxen är hemma i jourhemmet på heltid" är i rangordning: Södertörns familjevård, Sociala tjänster, Pär Sonesson AB, Ungstöds jourhemsverksamhet, Cean Bryggan och ABC Jourhem AB.

I kategorin "Jourhemsverksamhet för barn mellan 0-7 år där minst en vuxen är hemma i jourhemmet på heltid" har följande anbud antagits i rangordning: Södertörns familjevård, Sociala Tjänster, Pär Sonesson AB, ABC Jourhem AB, Familjeforum Stockholm/Öst samt Vårlljus Jour- och Familjehemsverksamhet.

Kommunal pool för jourfamiljer

Inom socialförvaltningen har resursteamet barn och ungdom i uppdrag att mot ersättning tillhandahålla jourhem till stadsdelsförvaltningarna. De senaste åren har resursteamets andel av alla stadens jourhemsplaceringar uppgått till cirka 20 procent. Resursteamet samarbetar med ett 60-tal ensamstående och par som tar uppdrag som jourhem. Samtliga jourhem som nyrekryteras genomgår stadens grundutbildning och inbjuds till fortbildning.

Resursteamet barn och ungdoms jourhemsverksamhet har sex erfarna och kunniga familjevårdsinspektörer som erbjuder hemmen en hög grad av tillgänglighet så att de kan vända sig till dem för stöd i sitt uppdrag. Alla hem erbjuds grupphandledning av särskilt utbildade handledare. Inom enheten finns en psykolog som kan ge enskild handledning till jourhemmet och som också kan samtala med placerade ungdomar vid behov.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 juni 2012 att överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Alexandra Mattsson (V), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 maj 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är av största vikt att det finns trygga och stabila familjehem och jourhem att tillgå för de barn och ungdomar som behöver sådana. I Stockholm finns såväl familjehem som anlitas direkt av staden som hem som anlitas via privata företag.

Resursteamet barn och ungdom inom socialförvaltningen arbetar med att rekrytera och utbilda nya familjehem för barn och tonåringar. Alla som anmäler sitt intresse för att vara familjehem erbjuds stöd och utbildning av stadens socialförvaltning.

Socialförvaltningen ansvarar också för att genomföra upphandlingar och sluta avtal med privata förmedlare av familjehem och jourhem.

Förvaltningen upplever inte att det finns någon generell kvalitetsskillnad på de hem som anlitas direkt av staden och de hem som anlitas via privata företag. Eftersom det är en stor utmaning att få tillgång till tillräckligt många familjer som är beredda att öppna sina dörrar för ett barn som är i behov av tillfälligt eller mer långvarigt stöd så anser förvaltningen att det är positivt att det finns flera rekryteringsvägar för dessa hem. De privata alternativen anlitas när det inte finns något hem i den kommunala banken som matchar barnens behov.

Förvaltningen delar uppfattningen att det är viktigt att de familjehem och jourhem

som anlitas får tillräckligt med stöd och utbildning, och att det finns en insyn i verksamheten Förvaltningen anser att detta kan hanteras inom ramen för de avtal som staden sluter med de privata utförarna.

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande lämnas som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 14 juni 2012 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Ornina Younan m.fl. (S) och Jonas Ljungstedt (V), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 maj 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har tagit del av ovanstående motionen.

Enligt Stockholms stads riktlinjer och aktuell lagstiftning gällande familjevård för barn och ungdomar, ska den socialnämnd som har ett barn placerat i jour-/familjehem noga följa vården av barnet. Detta sker genom regelbundna besök i familjehemmen, enskilda samtal med barnet/ungdomen samt genom samtal med familjehemsföräldrarna och med vårdnadshavarna. Familjevården i Spånga-Tensta arbetar utifrån gällande riktlinjer och det betyder att vi har en god inblick i de jour- och familjehem där våra barn och ungdomar är placerade. Familjevårdssekreterarna handleder våra familjehem och vid behov köper vi externa handledare.

Resursteamet för barn och ungdom/Familjevård, i Stockholms stad, anordnar utbildning för jour- och familjehem. Utbildningen är obligatorisk för de familjer som vi anlitar. Där finns även expertis som de olika hemmen kan vända sig till när de har behov av hjälp som familjevårdarna på stadsdelarna inte kan erbjuda. Resursteamet har dessutom en pool med jourhem som Spånga-Tensta regelmässigt använder sig av i första hand.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 14 juni 2012 att låta tjänsteutlåtandet utgöra svar på remissen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 maj 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt motionen går den demokratiska insynen förlorad och kostnaderna ökar för kommunen när verksamhet med jour- och familjehem privatiseras. De kommunala familjehemmen får, enligt motionen, inte det stöd de behöver ”eftersom stadsdelsförvaltningarna måste betala för stödet” till socialförvaltningen. Förvaltningen känner inte igen det sistnämnda och har svårt att kommentera/bemöta det övriga eftersom det är så generellt formulerat. Förvaltningen uppehåller sig därför vid motionärernas förslag till uppdrag åt socialnämnden och lämnar också övriga synpunkter i frågan.

När ett barn behöver vårdas utanför hemmet och HVB-hem (hem för vård eller boende) inte är aktuellt ska alternativ i första hand sökas i barnets nätverk. Om inget lämpligt alternativ finns där är nästa steg placering i jourhem, i förekommande fall, eller i familjehem. Ett familjehem är ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran (eller vuxna för vård och omvårdnad) och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt.

När behov av familjehem uppstår vänder sig förvaltningen till socialförvaltningens familjehemsinspektörer. Om dessa kan förmedla en lämplig familj, som sedan tar emot barnet, får familjen utbildning, fortbildning och stöd vid behov. Särskild handledning förekommer också. Om det däremot visar sig att ingen lämplig familj står till buds försöker förvaltningen på andra vägar, exempelvis genom annons i pressen eller via det egna nätverket, hitta en lämplig familj.

Förvaltningen är osäker på vad motionärerna avser med det föreslagna uppdraget till socialnämnden eftersom det efterfrågade redan finns. Problemet är, enligt förvaltningen, svårigheterna att idag rekrytera bra och lämpliga familjehem oavsett i vilken form det bedrivs. Ett faktum som är känt både nationellt och internationellt.

En orsak till bristen på familjehem kan vara att kraven som ställs på familjehem idag är helt annorlunda än för såg femtio år sedan. Barnen som nu placeras har ofta en problematik som familjehemmet måste kunna hantera och på sikt minska effekterna av. Dessutom ska kontakten med barnets vårdnadshavare upprätthållas eftersom syftet med vården är återförening av barn och föräldrar. Med andra ord ska familjehemmet ta till sig barnet som sitt eget och samtidigt vara beredd att avstå ifrån det.

En annan orsak är strukturomvandlingen i samhället som har medfört att de vuxna, läs kvinnan, i familjen numera förvärvsarbetar utanför hemmet. För många av de placerade barnen krävs att en vuxen finns hemma dagtid, åtminstone inledningsvis.

Ytterligare en orsak till bristen på familjehem kan ha med ersättningsnivån och stöd/brist på stöd i uppdraget att göra.

Observera att förvaltningen uppfattar att ovanstående *kan* vara orsaken till bristen på familjehem. Den vanligast förekommande uppfattningen är att det sistnämnda, ersättningsnivån, är en mycket viktig faktor. Så även i den aktuella motionen. Förvaltningen känner inte till några undersökningar eller någon forskning som styrker det påståendet eller som fördjupat sig i frågan i övrigt. Det gäller så undersökningar som

inte utgår ifrån befintliga familjehem utan där man försöker ta reda på om det finns människor, som kan tänka sig ta uppdraget som familjehem och i så fall under vilka förutsättningar.

En annan intressant fråga att undersöka är begreppet familj(ehem). Idag finns en mängd olika, i samhället accepterade varianter, på begreppet familj. Det kan vara samkönade par med barn, ensamstående med barn, barn som bor veckovis med ena föräldern, par med gemensamma barn och särkullbarn som bor veckovis osv. Vad är alltså en familj? Hur djupt sitter uppfattningen att det är liktydigt med mamma, pappa och barn? I vilken utsträckning begränsas sökandet efter familjehem om målgruppen styrs av den uppfattningen?

En utvidgning av familjebegreppet i sökandet efter familjehem löser sannolikt inte problemet. Behoven hos dagens placerade barn kan vara svåra att tillgodose i en familj, med de begränsningar som beskrivits ovan. Kanske ett alternativ är hem som tar emot mer än ett barn och som bedriver det yrkesmässigt. En fördel med det skulle vara att det i hemmet finns kunskaper och utbildning, som svarar emot barnets behov inklusive kontakten med vårdnadshavare. Det placerade barnet skulle inte heller vara ensamt om sin ställning i familjen.

Förvaltningen föreslår att nämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

RESERVATIONER M.M.

Socialnämnden

Reservation anfördes av tjänstgörande ersättaren Jackie Nylander (V) enligt följande.

1. Socialnämnden föreslår att kommunfullmäktige bifaller motionen.
2. Därutöver anför nämnden följande:

Vi menar att det är viktigt att både jour- och familjehem drivs i kommunal regi. Då finns det demokratisk insyn och möjlighet att ställa hemmen till svars om det inte fungerar. Det är mycket allvarligt när 80 procent av jourhemmen drivs i privat regi. Därför vill vi ha en tillräckligt stor kommunal pool med jourfamiljer och även en kommunal pool med familjehem.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Alexandra Mattsson (V) enligt följande.

Att nämnden beslutar att lämna följande som svar på remissen

Jour och familjehemmen tar emot samhällets mest utsatta barn och ungdomar. Det arbete som hemmen utför är av yttersta vikt att det fungerar och barnen där får möjlighet till en trygg vistelse och i vissa fall uppväxt. Det är ingen verksamhet där ett vinstintresse hör hemma. När jour och familjehem drivs i privat regi innebär det att kommunen som har det yttersta ansvaret för barnen samt finansierar hemmen inte har rekryterat hemmen själva och inte har insyn i hela verksamheten. Det är också en nödvändighet att hemmen är i kommunens regi för att man ska kunna säkerställa att jour och familjehemmen får samma stöd, handledning och utbildning. Vi instämmer därför i motionen och överlämnar detta som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Ornina Younan m.fl. (S) och Jonas Ljungstedt (V) enligt följande.

Att stadsdelsnämnden tillstyrker motionen

Att därutöver anföras

Vi menar att det är viktigt att både jour- och familjehem drivs i kommunal regi. Då finns det demokratisk insyn och möjlighet att ställa hemmen till svars om det inte fungerar. Det är mycket allvarligt när 80 % av jourhemmen drivs i privat regi. Därför vill vi ha en tillräckligt stor kommunal pool med jourfamiljer och även en kommunal pool med familjehem.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

Bilaga 2

2012:20

2012:20

**Motion av Inger Stark och Jackie Nylander (båda V)
om jour- och familjehem i kommunal regi**

Dnr 325-568/2012

Jour- och familjehem ska drivas i kommunal regi. Det finns flera tunga skäl till det ställningstagandet. Så länge lagstiftningen inte ändras är det starkaste argumentet att den demokratiska insynen går förlorad när kommunalt finansierad verksamhet drivs i privat regi. Att socialnämnden inte har total insyn i de jour- och familjehem där barn och ungdomar som far illa placeras är helt oacceptabelt.

Familjehem har rätt till konsulentstöd och handledning. Rätten är reglerad i SoL men den erbjuds inte alltid. I Stockholm kan man få stödet via Familjehemskonsulenterna men eftersom stadsdelsförvaltningarna måste betala för stödet dras det ofta in trots att behovet kvarstår. Fria aktörer å andra sidan tar betalt för stödet oavsett om familjehemmen har behov av det eller inte.

Ersättningen till familjehem ska följa SKL:s (Sveriges kommuner och landsting) rekommendationer. Kommunerna försöker sänka kostnaderna medan de fria aktörerna tar ut kostnaderna, följden blir kostnadsökningar för kommunen. Överskottet som det enskilda familjehemmet inte behöver för drift, ökad kvalitet och mer ersättning renderar vinst för de fria aktörerna.

I Stockholms stad har privata bolag handlat upp både jourfamiljer, familjehem och kontaktfamilj/personverksamhet. Det pressar upp priserna, från 500 kr/dygn till cirka 2000 kr/dygn. Det senaste är att Attendo Care vann upphandlingen av jourfamiljer i Stockholm, på andra plats kom Sonesson AB och först på tredje plats ABC-jourhem som drivs av socialsekreterare.

För att få fler familjer att vilja ta emot barn och för att kunna bygga upp en pool med både jour- och familjehem måste arbetet värdesättas och få högre status. Bristen på bra jour- och familjehem är stor och alternativet kan inte vara att fortsätta att göra upphandlingar. Ett sätt att få fler att vilja ta emot barn och ungdomar som inte kan bo hos sina biologiska föräldrar är att det finns en

reguljär stöttning från staden med utbildning, fortbildning och expertis runt det placerade barnet. Man ska känna att man som familjehem ingår i ett team.

Kommunfullmäktige föreslås därför uppdra åt socialnämnden att

1. bygga upp en kommunal pool med jourfamiljer
2. socialförvaltningen erbjuder sina jour- och familjehem utbildning och fortbildning
3. det finns expertis som jour- och familjehemmen kan vända sig till när de har behov av extra hjälp.

Stockholm den 2 april 2012

Inger Stark

Jackie Nylander